

Adrià Pujol
"Sota zero"

El Temps

30 de maig del 2017

4€

**El redreçament
valencià**

arquitectura

JOSEP MARIA GARCIA-FUENTES

L'obertura del Menjador de la Beckett completa la inauguració de la Nova Sala Beckett, després que obrís les portes el passat novembre resultat d'un llarg i tortuós procés iniciat l'any 2011 amb un concurs d'arquitectura que van guanyar els arquitectes Ricardo Flores i Eva Prats. Les propostes que es van considerar en aquell moment es dividien entre les que enderrocaven les arruïnades estructures existents de l'antiga Cooperativa Pau i Justícia —no catalogades com a patrimoni i, per tant, no subjectes a cap mena de normativa de preservació— i, d'una altra banda, les que intentaven preservar les poques qualitats de la modesta i malmesa arquitectura existent.

La proposta de Flores i Prats va ser llavors considerada per molts una solució de compromís entre ambdós extrems. En aquell moment, però, la proposta ja contenia un posicionament molt més ambiciós i complex al voltant de la preservació patrimonial que l'equip d'arquitectes ha explorat a través del projecte per a la Beckett, i que es pot considerar un veritable manifest sobre la preservació patrimonial. L'obra finalment executada, en estreta col·laboració amb Toni Casares —el director del centre—, té una qualitat arquitectònica indiscutible i ja ha rebut elogis abundants i un merescudíssim Premi Ciutat de Barcelona d'Arquitectura 2016.

Flores i Prats van iniciar el projecte per transformar l'antiga Cooperativa en el nou espai teatral amb un estudi minuciós i precís de l'edifici existent. Documentaren sistemàticament tots els seus elements arquitectònics: portes, finestres, rajoles, motlures, vidres i tota mena de components i materials amb potencial per ser transformats. I és que la finalitat no va ser la de pretendre una suposada restauració idealitzada —i inevitablement sempre discutible— de l'edifici i dels elements inventariats, sinó precisament la seva interpretació creativa, en un total fusió i confusió entre l'arquitectura existent i la nova intervenció.

Així, en contra del que prescriu qualsevol criteri de conservació patrimonial,

Preservar és fer arquitectura

que sempre requereix una clara —i honesta— diferenciació entre allò antic i allò que és nou, a la Nova Sala Beckett trobem una subtil i alhora sofisticada barreja d'elements existents amb altres de nous, fins al punt que en molts aspectes esdevé difícil distingir-los. Les parets existents amb les ferides de la seva construcció obertes es barregen amb nous elements constructius sense assenyalar ni precisar-ne els límits. Antigues finestres que esdevenen noves portes, i portes que es transformen en modernes finestres. Antics paviments que defineixen nous espais. D'aquesta manera, la intervenció en l'edifici de l'antiga Cooperativa ha preservat la memòria continguda als antics

elements arquitectònics, la seva història, inclòs el seu recent estadi de ruïna prèvia a la redempció com a la moderna Nova Sala Beckett —perquè, què són les abundants lluernes de l'edifici de Flores i Prats sinó poètiques evocacions de les cobertes esfondrades de l'antiga Cooperativa?

Totes les memòries es barregen amb les esperances presents i futures. Tots els elements arquitectònics i constructius, antics i nous, es fonen i dialoguen en la total sintonia present. Una autèntica caixa de ressonància de la història i de la vida, que batega quan usuaris i veïns frueixen l'edifici i executen la seva arquitectura. Una nova arquitectura que és autèntica preservació.

Paradoxalment i lluny de ser un problema, la manca de preservació de l'edifici original, amb la corresponent absència de les massa sovint absurdes constriccions de les lleis de protecció patrimonial, ha fet possible que Flores i Prats puguin treballar lliurement amb els elements existents. I que la seva intervenció esdevingui una sàvia i precisa preservació de les estructures originals, convenientment interpretades per a la seva projecció cap al futur. Així, la Nova Sala Beckett sembla haver format part del Poblenu des de temps pretèrits, malgrat ser el resultat d'un projecte d'arquitectura radicalment contemporània, i no el resultat d'un procés ortodox de catalogació i preservació.

A la Beckett, els límits entre el que era existent i la seva intervenció es confonen, i els arquitectes són capaços d'in-

crementar exponencialment el valor d'allò que ja existia. Tot acceptant fins a les darreres conseqüències el repte, i els riscos, que inevitablement implica qualsevol preservació: desxifrar allò que es preserva —i també necessàriament trair-ho. Un manera d'interpretar l'arquitectura ja construïda que remet directament a les intervencions en edificis existents d'Enric Miralles i de Josep Maria Jujol, referents explícits de Flores i Prats, però també a les d'Antoni Gaudí, i tants d'altres arquitectes —dispars com ara John Soane o Frank Gehry. Perquè, en efecte, preservar és fer arquitectura.

A l'arquitecte Alejandro de la Sota, referència inevitable per a moltes generacions recents d'arquitectes catalans i espanyols, li agradava explicar una anècdota en què un alumne pregunta al famós arquitecte Richard Neutra què cal

fer si en una plaça antiga s'esfondra una de les cases. S'hi ha de fer una còpia de la casa desapareguda? O bé una casa actual que ocupi el buit de l'antiga? Es tracta, en efecte, d'un dilema ara ja etern en els debats patrimonials contemporanis, i que sintetitza la discussió en la veritable essència de la qüestió. Per a Sota, el problema "no és una qüestió d'especialistes, sinó de sensibilitats educades". O en altres paraules, no és un assumpte de lleis i normatives que precisin què es pot fer i què no, sinó una qüestió de la qualitat de la nova intervenció. Cosa que no és pot reduir ni fixar a cap normativa. Així ens ho mostren Flores i Prats a la Nova Sala Beckett. De la mateixa manera, Neutra responia la pregunta de l'inquiet estudiant senzillament i sense dubtar: "Cal cridar un bon arquitecte" —amb tots els riscos que aquesta decisió comporta.